

Практичне заняття

Іван Франко. Філософська поема «Мойсей». проблематика твору: історичний шлях нації, визначна особистість як її провідник, пробудження національної свідомості, історичної пам'яті народу; пролог до поеми — заповіт українському народові на шляху державотворення.

Мета заняття З'ясовувати основну сюжетну лінію поеми «Мойсей», визначити найнапруженіші епізоди; пояснювати біблійну основу сюжету, актуальність проблематики для епохи національно-визвольних рухів; розкривати алегоричність притч про дерева та Оріона; характеризувати образ Мойсея.
Усвідомлення відповідальності провідників нації за долю народу.

Час – 2 академічні години

Час – 80 хвилин

План проведення практичного заняття

Структура заняття	Відведений час	Методичні вказівки
1 Організаційна частина	5	Привітання, визначення присутності студентів на занятті
2 Повідомлення теми, формулювання мети та основних завдань	15	Вступне зауваження, мотивацію актуальності теми практичного заняття, формулювання мети, контроль вихідного рівня знань студентів
3 Основна частина	45	Включає в себе: ознайомлення з основними теоретичними положеннями; самостійне виконання студентами завдань практичної роботи; поточний контроль виконання роботи, консультативну роботу
4 Заключна частина Домашнє завдання: (відповідно до робочої програми)	15	Включає в себе: захист студентами звітів про роботу; підведення підсумків, узагальнення матеріалу; видача завдання для самостійної роботи

Література

1. Авраменко, О. Українська література (рівень стандарту) [Текст]: підруч. для 10 кл. закл. загальн. серед. освіти / Олександр Авраменко, Василь Пахаренко. — К. : Грамота, 2018. — 256 с.: іл.

2. Борзенко, О.І. Українська література (профільний рівень) [Текст]: хрестоматія. 10 клас. Рівень стандарту, академічний рівень/ упор. О.І. Борзенко – Х.: «Ранок»; 2018. – 624с.

3. Франко, І. Повні тексти творів автора [електронний ресурс] / <https://www.ukrlib.com.ua/books/author.php?id=2>

4. Франко, І. Твори в 20-ти томах [Текст]:– Т. 16. – С. 7.

Посилання на електронний ресурс у відповідній папці на платформі Moodle

Інструкційна картка

для проведення практичного заняття № 1

Тема заняття: Іван Франко. Філософська поема «Мойсей». проблематика твору: історичний шлях нації, визначна особистість як її провідник, пробудження національної свідомості,

історичної пам'яті народу; пролог до поеми — заповіт українському народові на шляху державотворення..

Тривалість заняття: 80 хвилин

Мета проведення заняття: З'ясувати основну сюжетну лінію поеми «Мойсей», визначити найнапруженіші епізоди; пояснювати біблійну основу сюжету, актуальність проблематики для епохи національно-визвольних рухів; розкривати алегоричність притч про дерева та Оріона; характеризувати образ Мойсея.

Усвідомлення відповідальності провідників нації за долю народу.

Матеріально-технічне оснащення робочого місця: підручники, хрестоматії, опорний конспект, презентація «Творчість Івана Франка», відеоматеріали , ілюстрація скульптури Мікеланджело

Зміст і послідовність виконання завдань:

Перевірка виконання домашнього завдання;

Теорія літератури;

Історична довідка з «Біблейської енциклопедії»;

Сюжет поеми;

Порівняння образів Мойсея біблійного, Мойсея — героя твору та самого автора;

Методичні рекомендації щодо виконання й оформлення: практична робота студентів є невід'ємною складовою вивчення навчального предмета. Практичні завдання виконуємо у зошитах бланках для відповідей.

Після виконаної практичної роботи **студент повинен:**

Знати:

вивчений матеріал.

Уміти:

аналізувати поетичні твори, висловлювати в письмовій формі свої думки та почуття, що виникли при читанні творів, пов'язувати їх із власним життєвим досвідом.

Завдання для самостійної роботи:

Знати зміст, уміти аналізувати поему І. Франка «Мойсей», висловлювати про неї власні думки. Визначити віршовий розмір поеми (прологу), спосіб римування; повторити матеріал про віршові розміри; виписати з поеми висловлювання, які можна віднести до крилатих

I Актуалізація опорних знань, умінь і навичок

Літературний диктант

1. Великий віршований твір із сюжетно-оповідною організацією, повість або роман у віршах, багаточастинний твір, у якому зливаються воєдино епічне та ліричне начала. (Поема)
2. Поштовхом до створення «Мойсея» була скульптура Мікеланджело... («Мойсей»)
3. За жанром «Мойсей»... (Філософська поема)
4. Поема написана в 19... (1905 р.)
5. Поема «Мойсей» складається з... (прологу й 20 пісень)
6. Пролог написано терцинами, які вперше застосував... (Данте) в... («Божественній комедії»)

II Перевірка домашнього завдання: на попередньому занятті дві групи студентів отримали завдання підготувати повідомлення та презентації за темами «Творчість Івана Франка» та «Образ Мойсея в Біблії». Студенти захищають свої проекти (3-5 хвилин на кожен).

III Оголошення теми і мети заняття

Тема: Іван Франко. Філософська поема «Мойсей». проблематика твору: історичний шлях нації, визначна особистість як її провідник, пробудження національної свідомості, історичної пам'яті народу; пролог до поеми — заповіт українському народові на шляху державотворення.

Мета: З'ясувати основну сюжетну лінію поеми «Мойсей», визначити найнапруженіші епізоди; пояснювати біблійну основу сюжету, актуальність проблематики для епохи національно-визвольних рухів; розкривати алегоричність притч про дерева та Оріона; характеризувати образ Мойсея.

Усвідомлення відповідальності провідників нації за долю народу.

IV Процесуально-діяльнісний етап заняття

Виконання практичних завдань:

1. Користуючись Словником літературознавчих термінів пояснити значення таких термінів: *філософська поезія, антитеза, алітерація, риторичне питання, фразеологізми..*

Наприклад:

Філософська поезія - великий ліро-епічний твір, що відтворює найістотніші факти і події життя, досліджує найважливіші проблеми свого часу, відбиває найхарактерніші риси епохи в силу своїх жанрових можливостей і особливостей;

антитеза - стилістична фігура, зіставлення контрастних явищ, образів і понять. В основі антитези часто лежать антоніми. Антитеза вживається в ліриці, художній публіцистиці, поширена як ораторський прийом;

алітерація - стилістичний прийом, який полягає у повторенні однорідних приголосних звуків задля підвищення інтонаційної виразності вірша, для емоційного поглиблення його змістового зв'язку:

Мов водопаду рев, мов битви гук кривавий, так наші молоти гриміли раз у раз.

І. Франко

риторичне питання - риторична фігура, яка полягає у використанні запитання, що містить у собі ствердну відповідь;

фразеологізми - стійкі словосполучення, які сприймаються, як єдине ціле і вживаються носіями мови в усталеному оформленні.

Та прийде час, і ти огнистим видом
Засяєш, у народів вольних колі,
Труснеш Кавказ, вмережитися Бескидом,
Покотиш Чорним морем гомін волі.
І глянеш, як хазяїн домовитий,
По своїй хаті і по своїм полі.

Завдання 2. Опрацюйте інформацію, складіть за нею історичний ланцюжок.

Історична довідка з «Біблейської енциклопедії»

Народився Мойсей приблизно за 1575 років до Христа в сім'ї Аврама. Під час побиття дітей мати у кошику пустила його водою, бо знала, що за течією купається донька фараона. Освіту і виховання, досвід воєначальника отримав при єгипетському фараоні. Вперше задумався про важку долю євреїв у сорокарічному віці. Рятуючи іудея, вбив єгиптянина. Переховувався 40 років у свого тестя, який був священиком. Першим провидінням став терновий кущ біля гори Хорив. Господь назвав себе Єговою (Сущим). Дива Господа — палиця стала змією, рука хворою на проказу. Помічником проголошено Аарона, брата Мойсея. Кари Бога єгиптянам за небажання відпустити євреїв: сарана, жаби, смерть немовлят. Шлях лежав через Аравійську пустелю, яку мали подолати 600 000 чоловіків з майном. Мойсей своїми молитвами рятував людей від спраги, голоду і нападників. Поблизу гори Сінай євреї вперше почули 10 Божих заповідей і настанови щодо церковного і громадського устрою. Замість поклоніння Богу, іудеї почали поклонятися золотому бикові, якого розтрощив Мойсей, перед цим побивши скрижалі із заповідями. Чотири рази піднімався Мойсей на Сінай і перед кожним сходженням на гору постився по 40 днів. Так пройшло два роки. Зухвалість іудеїв постійно давала себе взнаки: надмірність у їжі (переїдання перепілками), ігнорування манни, протести під проводом Аарона і Датана, небажання воювати за землю обітовану. Через це євреї були покарані Господом і приречені на 40-річне блукання пустелею (померли всі, кому було за двадцять, крім Ісуса Навина та Халева). За те, що Мойсей і Аарон не завжди слухали Єгову, отримали покарання — померли поза землею обітованою. Помер Мойсей у 120-літньому віці на горі Нево, побачивши здалеку мету свого життя.

Завдання 3. Опрацюйте матеріал підручника ([1], с. 99-107), складіть табличний варіант сюжету поеми

Наприклад: Сюжет поеми

Пролог — звернення до українського народу
↓
Мойсей, сорок літ проблукавши арабською пустелею, наблизився до Палестини
↓
Ізраїльський народ зневірився, не хоче йти далі, до мети — до країни «обіцяної»
↓
Мойсей, віддавши все життя задля щастя свого народу, страждає: сьогодні в ізраїльського народу верховодять Авірон і Датан, які закликають побити й обплювати пророка, що кличе в далекі краї
↓
Старий Мойсей, який береже Єгови накази, всупереч забороні виходить на камінь і починає промовляти
↓
Мойсей розповідає легенду про те, як дерева обирали собі короля і як ним став колючий терен

↓
Мойсей застерігає ізраїльтян, щоб вони, Богом обрані послы, виконували його заповіт
↓
Авірон висміює Мойсея, пропонує за його казки призначити пророка «громадською нянькою»
↓
Натовп, підбурений Датаном, виганяє Мойсея із табору. Пророк іде в пустелю і чує голос демона Азазеля, який навіює сумніви. Мойсей у роздумах прямує на вершину гори й не стримавшись, піддається спокусі: «Одурих нас Єгова!»
↓
Загриміли громи, замиготіли блискавки, але в їхній мові Мойсей не почув голоса Єгови. І тільки після дощу серцем відчув слова Бога, який картав пророка за зневіру, адже ніхто не може знати Божих помислів, крім нього самого. Єгова сказав, що Мойсей, довівши народ до «краю обіцяного», сам у нього не вступить
↓
У гебрейському таборі тривога. Тільки тепер ізраїльтяни розуміють, кого втратили. І тут молодий «князь конюхів» Єгошуа кричить: «До походу! До зброї!» Цей крик перетворює люд на героїв, він іде, все змітаючи на шляху; Датана повішено

Завдання 4 *Опрацюйте поданий нижче матеріал, складіть порівняльну характеристику образів Мойсея біблійного, Мойсея — героя твору та самого автора*

Порівняння образів Мойсея біблійного, Мойсея — героя твору та самого автора

У нотатках до поеми «Мойсей» часто згадується епізод про те, як Іван Якович 1904 року відвідав Італію й познайомився з роботами її найгеніальніших митців. Особливо вразив поета шедевр Мікеланджело — скульптора старозавітного пророка Мойсея.

Дослідники вважають, що саме це дало поштовх до написання поеми. Інші говорять, що образ біблійного пророка Мойсея виник у художній уяві письменника задовго до 1905 року, формувався поетапно. Так, М. Зеров вважав поему «героїчним звінчанням життєвого діла Франкового, його поетичним подвигом», а О. Білецький дійшов висновку, що Франків «Мойсей» став підсумком цілого життя та діяльності, своєрідним «заповітом українському народові».

Тому образ Мойсея асоціюється із самим поетом. І. Франко усвідомлював свою місію, вірив, що живе не даремно, що народ сприйме його науку... *«Ви мені тут приписуєте в моїй скромній літературній і громадській праці щось такого надзвичайного, а я всього-на-всього був слугою свого народу, вірніше мовити, його пастухом і, як Мойсей, сорок років виводив свій народ з пустелі, з темряви і злиднів на широку, свідому, світову щасливу дорогу...»*, — писав він у відповідь на привітальний лист до сорокарічного ювілею творчої діяльності.

Мойсей у Біблії	Мойсей у поемі	І. Франко
Задумався про тяжку долю євреїв у сорокарічному віці. Рятуючи іудея, вбив єгиптянина. Переховувався 40 років. Повів народ, своїми молитвами рятував від спраги, голоду й нападників. Доніс до людей 10 Божих заповідей. За свою зневіру	Вів народ у країну обітовану, зносячи з усіма труднощі шляху. Навчав, доносив Божі заповіді. Зневірений народ вигнав його й побив. Мойсей зневірився, втратив твердість духу. Тому, довівши народ до мети, сам не ступив на землю обіцяну	Полум'яною поезією, невтомною громадською та літературною діяльністю кликав народ до духовного й національного відродження, до волі, освіти, науки, до збереження сили духу

покараний тим, що, дійшовши до мети, так і не потрапив до омріяного краю		
Спільне		
Вожді, пророки, поводитирі, які вказують народові духовні орієнтири. Проходять через випробування, зневіру. Щасливе майбутнє народу тільки передбачають		

Тестове завдання розміщено на платформі Moodle.

ОЧІКУВАНІ ВИСНОВКИ

Пророк Мойсей витискував з душ гебреїв рабів. Це було важко. Він не довів народ до землі обітованої, але, безперечно, розбудив його сумління і тим назавжди увійшов в історичну пам'ять всіх наступних поколінь як велетень духу, провідник.

Проте образ Мойсея не лише героїчний, а й трагічний. Він розгублюється в той момент, коли перестає чути голос Бога і втрачає віру у свою правду. А саме віра породжує ідеал і додає сил у боротьбі за його здійснення. Сьогодні для нас це дуже актуально. Поема «Мойсей» висуває і розв'язує багато гострих проблем, передовсім взаємин людини зі своїм оточенням (в широкому розумінні цього слова) та із самим собою. Відносини особи та суспільства є складними, однак без суспільства особа приречена на самотність, що знецінює життя, не сприяє відчуттю гармонії та щастя.

Проблема народу та вождя — загальнолюдська й споконвічна, як і проблема вибору. Народ, який хитається між двома силами переживає глибоку драму. Тривалою неволею в людях була витравлена ідея вільного, незалежного життя. Задоволення плотських потреб — така сутність буття, позбавленого свободи й духовності. Але чи достатньою є для повнокровного життя народу чиста ідея, що спирається лише на глибоку віру?

Про поему І. Франка «Мойсей» написано сотні літературознавчих розвідок, у яких досліджуються джерела написання, аналізується твір у цілому та в деталях і нюансах, висловлюються різні думки, трактування та погляди. Але всі сходяться в одному — це визначний, епохальний твір. Особливо ж виділяють «Пролог» як духовний заповіт українському народові.

У кожному рядку глибоко патріотичної поеми Франка «Мойсей» відчувається зболена за стражданням долю України душа автора, його любов, віра й надія на те, що прийде час і наш народ «огнистим видом засяє у народів вольних колі... і гляне, як хазяїн домовитий, по своїй хаті й по своїм полі». Тобто побудує власну самостійну державу.

Використавши біблійну легенду, поет створив високохудожній філософський твір, в якому висловив погляди на історичну долю свого народу, пов'язуючи її з революційними подіями в Росії. Поет вірить, що волелюбний і талановитий український народ не примириться зі своїм поневоленням, підніметься на визвольну боротьбу і здобуде перемогу: «Вірю в силу Духа і в день воскресний твого повстання».

У передмові до поеми «Мойсей» Франко писав: «Основною темою поеми я зробив смерть Мойсея, як пророка, не признаного своїм народом. Ця тема в такій формі не біблійна, а моя власна, хоч і основана на біблійнім оповіданні». За жанром «Мойсей» — філософська поема, яка складається з прологу і 20 пісень (роздумів). Поштовхом до створення образу Мойсея була скульптура Мікеланджело — образ біблійного Мойсея, яку побачив І. Франко, перебуваючи в 1904 р. в Італії. (див. додаток)

У пролозі поеми І. Франко немовби стисло формулює її ідею. У хвилюючих, натхненних рядках перед читачем постає історична доля українського народу, його минуле, сучасне й

майбутнє. Автор звертається до народу: «Народе мій, замучений, розбитий, мов паралітик той на роздоріжжі». Таким було українство на початку сторіччя: розшматоване, розділене між кількома державами, після кількох століть панської неволі, воно не маючи свого ватажка, пророка, не знало, куди і як рухатися.

Пролог написано терцинами, які вперше застосував Данте в «Божественній комедії». Це строфа з трьох рядків п'ятистопного ямба. Перший рядок у терцині римується з третім, а середній — з першим і третім рядком наступної строфи.

У центрі розповіді в поемі знаходиться постать іудейського пророка Мойсея, якому судилося збудити в людях почуття власної гідності.

Протягом поеми розказана його доля, як від рабства єгипетського увів свій народ у пустелю, як мучили пророка спокуси й сумнів під час нескінченних мандрів пустелею, але єврейський народ дістав бажаного. А пророк залишився забутим і «відіпхнутим» своїм народом.

Практичне заняття

Михайло Коцюбинський. Повість «Тіні забутих предків»: утілення в образах Івана та Марічки народних уявлень про кращі моральні якості українців.

Мета заняття Знати зміст повісті «Тіні забутих предків». Уміти пояснювати образи і символи твору, аналізувати образи Марічки та Івана. Уміти показати протиставлення реалій життя внутрішньому світові душевно багатих натур.

Усвідомлення гуманізму як основи світоглядних переконань розвиненої особистості, оптимізму і життєствердження як важливих духовних цінностей буття.

Час – 2 академічні години

Час – 80 хвилин

План проведення практичного заняття

Структура заняття	Відведений час	Методичні вказівки
1 Організаційна частина	5	<i>Привітання, визначення присутності студентів на занятті</i>
2 Повідомлення теми, формулювання мети та основних завдань	15	<i>Вступне зауваження, мотивацію актуальності теми практичного заняття, формулювання мети, контроль вихідного рівня знань студентів</i>
3 Основна частина	45	<i>Включає в себе: ознайомлення з основними теоретичними положеннями; самостійне виконання студентами завдань практичної роботи; поточний контроль виконання роботи, консультативну роботу</i>
4 Заключна частина Домашнє завдання: (відповідно до робочої програми)	15	<i>Включає в себе: захист студентами звітів про роботу; підведення підсумків, узагальнення матеріалу; видача завдання для самостійної роботи</i>

Література

1. Авраменко, О. Українська література (рівень стандарту) [Текст]: підруч. для 10 кл. закл. загальн. серед. освіти / Олександр Авраменко, Василь Пахаренко. — К. : Грамота, 2018. — 256 с.: іл.
2. Борзенко, О.І. Українська література (профільний рівень) [Текст]: хрестоматія. 10 клас. Рівень стандарту, академічний рівень/ упор. О.І. Борзенко – Х.: «Ранок»; 2018. – 624с.
3. <https://shkola.in.ua/1696-ukrainska-literatura-10-klas-avramenko-2018.html>
4. <https://shkola.in.ua/1698-ukrainska-literatura-10-klas-borzenko-2018-stand.html>
5. Коцюбинський, М. Тіні забутих предків [Текст] / М. Коцюбинський. – К.: Фоліо, 2006. – 383 с.
6. Коцюбинський, М. Intermezzo [електронний ресурс] / Михайло Коцюбинський <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=1058>
Опорний конспект, тестове завдання та відеоматеріали у відповідній темі на платформі Moodle

Інструкційна картка

для проведення практичного заняття № 1

Тема заняття: Михайло Коцюбинський. Повість «Тіні забутих предків»: утілення в образах Івана та Марічки народних уявлень про кращі моральні якості українців

Тривалість заняття: 80 хвилин

Мета проведення заняття: Знати зміст повісті «Тіні забутих предків». Уміти пояснювати образи і символи твору, аналізувати образи Марічки та Івана. Уміти показати протиставлення реалій життя внутрішньому світові душевно багатих натур.

Усвідомлення гуманізму як основи світоглядних переконань розвиненої особистості, оптимізму і життєствердження як важливих духовних цінностей буття.

Матеріально-технічне оснащення робочого місця: підручники, опорний конспект, презентація «Тіні забутих предків» (1 та 2 частини), художній фільм С. Параджанова «Тіні забутих предків», відеоматеріали з YouTube.

Зміст і послідовність виконання завдань:

Перевірка виконання домашнього завдання;

Теорія літератури;

Характеристика Івана;

Порівняльна характеристика Марічки та Палагни;

Перегляд та обговорення художнього фільму С. Параджанова «Тіні забутих предків»;

Виконання тестового завдання

Методичні рекомендації щодо виконання й оформлення: практична робота студентів є невід’ємною складовою вивчення навчального предмета.

Після виконаної практичної роботи **студент повинен:**

Знати:

вивчений матеріал.

Уміти:

аналізувати поетичні твори, висловлювати в письмовій формі свої думки та почуття, що виникли при читанні творів, пов’язувати їх із власним життєвим досвідом.

Завдання для самостійної роботи:

Знати зміст, уміти аналізувати повість М.Коцюбинського «Тіні забутих предків», висловлювати про неї власні думки. Визначити засоби створення автентичного оточення в творі, аналізувати образи головних персонажів.

I Актуалізація опорних знань, умінь і навичок

Літературний диктант

1. Повість «Тіні забутих предків» М. Коцюбинський написав під враженням від перебування в... (*Карпатах*)
2. Перше знайомство Івана й Марічки сталося під час... (*Сутички двох родів*)
3. Що свідчить про мистецьку душу Івана, його творчу натуру? (*Відчуття музики й довколишнього світу як частини себе*)
4. Які за жанрами пісні складала Марічка? (*Коломийки*)
5. Про кого сказано: «Він то сердито поблискував сивиною та світив попід скелі недобрим зеленим вогнем», то «простягався по долині, як срібна нитка, то як ситий віл, лежав у тихих місцях»? (*Про Черемош*)
6. Який художній засіб використано в щойно прочитаному уривку? (*Персоніфікацію*)
7. Пояснити значення діалектизмів:
Плай — (гірська стежка);
мольфар — (чаклун, чародій);
черес — (шкіряний пояс);
гоц — (водоспад).
8. Укажіть, хто виконує названу дію:
видобуває у старий спосіб вогонь (*ватаг*);
постійно ворожить, зраджує близькій людині (*Палагна*);
потопає в Черемоші (*Марічка*);
покидає рідне село й повертається через шість років (*Іван*).
9. Що означає назва «Тіні забутих предків»?

II Перевірка домашнього завдання: на попередньому занятті дві групи студентів отримали завдання підготувати повідомлення та презентації за темами «Звичай та традиції гуцулів» та «Діалектизми в повісті». Студенти захищають свої проекти (3-5 хвилин на кожен).

III Оголошення теми і мети заняття

Коли ми вимовляємо «Тіні забутих предків», то в уяві постають сині Карпати, дзвінкі чисті потоки, нам запаморочливо пахне смереками й гірським травами. А серед усього цього дива живуть нявки і щезники, лісовики й чугайстри. А поряд — люди, що вміють вірити в казку, любити й вірно кохати.

Іванові й Марічці — головним героям повісті — судилося стати українськими Ромео і Джульєттою, утілити у своїх літературних долях головне — гармонію людських душ. Збагнути, відчутти високе почуття кохання, яке подарувала доля Іванові й Марічці, — значить хоч трохи наблизитися душею до розуміння любові як великої таїни буття.

Робота над текстом

1. Як познайомилися Іван і Марічка? З чого почалася їхня взаємна симпатія — з ворожнечі чи з доброти?
2. За що, на вашу думку, Іван і Марічка покохали один одного?
3. Що єднало їх у дитинстві і в юності?
4. Чи осуджує письменник гуцулат за еротичні забави? Чому?
5. Чи впливали духовні запити, зацікавлення на гармонію стосунків і як?

6. Чи можна сказати, що Іванко й Марічка були дітьми прекрасної природи, жили за її законами і ніщо в їхніх стосунках не порушувало природної чистоти? *(Діти природи, Іван і Марічка у своїх поглядах на світ і у своєму коханні цілком віддані безпосереднім душевним пориванням. Їхня фізична близькість сприймається не як розпуста, а як природне продовження їхніх душевних поривань: «...все було так просто, природно, відколи світ світом, що жодна нечиста думка не засмітила їй серця». Гармонія людини й природи, гармонія почуттів і дій — це те, що бачить автор у такому «первісному» житті гуцулів).*

7. Чи була талановитою Марічка? Підтвердіть цитатно.

8. Як поставилися закохані до вимушеної розлуки? Підтвердіть це текстом.

9. Чи згодні ви з твердженням, що закохані душі чують одна одну на відстані. Обґрунтуйте відповідь на основі тексту.

10. Як Іван переніс смерть коханої? Чи можна сказати, що зі смертю Марічки скінчилася пісня кохання?

11. Що спонукало Івана все-таки одружитися? Підтвердіть текстом.

12. Чи зрадив Іван Марічку, одружившись на Палагні? *(Одружився, бо цього вимагало саме життя: «Треба ж було газдувати». Хотів приспати свою душу господарськими турботами «Тепер він мав коло чого ходити. Не був жадний багатства — не на те гуцул живе на світі,— саме плекання маржинки сповняло радістю серце. Як дитина для мами — такою була для нього худібка. Весь час, всі думки займала турбота про сіно, про вигоди маржинці».*

13. *Іван не кохав Палагну, а тому це була не зрада.)*

14. Порівняйте Марічку й Палагну. Чи була Палагна Іванові парою? Обґрунтуйте.

15. Чи Юра-мольфар був головною причиною суму й душевного безсилля Івана? Як розуміти слова: «Тусок обіймав серце Івана, душа банувала за чимось кращим, хоч невідомим, тяглася в інші, кращі світи, де можна б спочити»?

16. Яким треба було бути Іванові, щоб не загинути й щасливо жити з Палагною? *(Потрібно було стати таким, як Палагна. А це означало, що треба було знищити свою душу.)*

17. Пригадайте епізоди зустрічі Палагни з Юрою на світанку під час ворожіння та коли Юра проганяв хмару. Що зблизило Палагну і Юру? *(Грубу силу тягне до грубої сили, крім того, жіноче єство Палагни відчувало Іванову байдужість.)*

18. Що ви більше цінуєте в людині: силу чи розум, досконалість фізичну чи духовну?

19. Чи можна назвати стосунки між Юрою й Палагною справжнім коханням? *(Це тільки скороминуща пристрасть. Юра у стосунках з Палагною грає. Про це свідчить епізод бійки в корчмі й підслухана Іваном розмова мольфара з Палагною про силу над Палійчуком. Любов між Юрою й Палагною можна назвати гріховною і більше тілесною, ніж духовною.)*

20. Як сприйняв Іван замах на своє життя? Чому шукав розради в спогадах про минуле кохання?

21. Проаналізуйте розмову Івана з нявкою. Чи є в цій розмові деталі, які вказують на неминучість трагедії?

22. Як проявляється благородство Івана в ставленні до нявки?

23. Чому гине Іван? Чи був він щасливим в останні хвилини свого життя? Чи сприймається його загибель як трагедія?

1 Характеристика образу Івана

Кохання справді має незбагненну силу. Воно не зникає навіть тоді, коли закохані гинуть. Справжнє кохання стає легендою, живе в пам'яті суцільних, у піснях, у серцях хлопців і дівчат, які плекають мрію про таке ж високе й чисте почуття, як у карпатських Ромео і Джульєтти.

Іван Палійчук

1. Іван був дев'ятнадцятою дитиною в гуцульській родині Палійчуків. Двадцятою і останньою була Анничка.

2. Дивиться перед себе, а бачить якесь далеке і не відоме нікому або без причини кричить. Гачі на йому спадають, а воно стоїть серед хати, заплющило очі, роззявило рота і верещить.

3. Коли Іванові минуло 7 літ, він уже дивився на світ інакше. Він знав вже багато. Умів знаходити помічне зілля – одален, матриган і підойму, розумів, про що канькає каня, з чого повстала зозуля... Знав, що на світі панує нечиста сила, що в лісах повно лісовиків,

4. Тепер Іван уже легінь, стрункий і міцний, як смерічка, мастив кучері маслом, носив широкий черес і пишну кресаню,

5. Марічка любила, коли він грав на флюяру. Задуманий все, встромляв очі кудись поза гори, неначе видів, чого не бачили другі...

6. *(після смерті Марічки)* Блукав по лісі, поміж камінням, в заламах, як ведмідь, що зализує рани, і навіть голод не міг прогнати його в село. Люди гадали, що він загинув з великого жалю, а дівчата склали співанки про їх кохання та смерть, які розійшлися по горах.

7. *(одружився на Палагні)* Як дитина для мами – такою була для нього худібка. весь час, всі думки займала турбота про сіно, про вигоди маржинці, щоб не заслабла, щоб хто не зурочив...

8. Чи він кохав Палагну? Така думка ніколи не займала його голови. Він газда, вона газдиня, і хоч дітей у них не було, зате була худібка – чого ж ще більше?

2 Порівняльна характеристика Марічки та Палагні

Марічка	Палагна
1. Але в Івановій пам'яті татова смерть не так довго жила, як знайомість з дівчам, що, скривджене ним безневинно, повним довір'я рухом подало йому половину цукерка.	1. Його Палагна була з багацького роду, фудульна, здорова дівка, з грубим голосом і волосатою шиєю. Правда, вона любила пишне лудіння, і немало десь піде грошей на шовкові хустки та дорогі згарди...
2. Марічка теж вже ходила в заплітках, а се значити мало, що вона вже готова й віддатись.	2. Палагна сама сідлала свого коня і закладала червоний постіл в стремено так гордо, неначе всі гори належали тільки до неї.
3. Вона їх (співанок) знала безліч. Звідки вони з'явилися – не могла б розказати. Вони, здається, гойдалися з нею ще в колиці, хлюпались у купелі, родились у її грудях...	3. Палагна визнавала існування сил природи саме з побутової точки зору, а не з поетичної.
4. Марічка і сама вміла складати пісні. Сидячи на землі, поруч з Іваном, вона обіймала свої коліна і потиху гойдалася в такт. Її круглі литки, опалені сонцем і од колін голі до червоних онучів, чорніли під полою сорочки, а повні губи мило ламались...	4. Вона найбільш цінувала в чоловікові силу і здоров'я, а тому віддала перевагу Юрі.
5. Вона давно вже була Іванкова, ще з тринадцяти літ.	5. Не відразу піддалася Палагна своєму бажанню бути поряд з Юрою. Вона боялася мольфара, намагалася уникати його, та сила Юри полонила жінку. Її тішило те, що людина, якій підкоряються сили природи, не байдужа до неї.

Тині забутих предків» М. Коцюбинського — лебедина пісня кохання, ненадуманого, природного, чистого, щирого, прекрасного. В дусі кращих традицій зображено воно, глибоке кохання, яке буває один раз у житті. Іван і Марічка мають споріднені, незглибимі душі, які нестримно тягнуться одна до одної, бо тільки в єдності знаходять свою гармонію.

Михайло Коцюбинський дуже вдало поєднав українську міфологію з реальним життям. З перших днів свого народження Іванко Палійчук, головний герой твору, потрапляє в атмосферу

фантастичних народних вірувань, які його батьки успадкували від давніших предків. У сім років він уже був дуже обізнаною людиною, бо знав, що *«...всякі злі духи заповнюють скелі, ліси, провалля та чекають на християнина, щоб зробити шкоду»*. Але в природі існують ще й божественні сили. Саме під чарівні звуки Іванкової сопілки Марічка думає про бога-сонце, і в цьому обожненні небесного світила наче поєднуються язичницькі й християнські вірування. В уяві улюблених героїв Коцюбинського *«весь світ був як казка, повна чудес, таємнича і цікава»*. Природа входила в їхню душу чарівними звуками, казковими образами, а душа повертала красу природі в своїх піснях. *«На що б око не впало, що б не сталося на світі — все виливалось у пісню, легку і просту, як ті гори в їх давнім, первіснім житті!»*

3 Перегляд та обговорення уривків художнього фільму С. Параджанова «Тіні забутих предків»

ВИСНОВКИ

Повість «Тіні забутих предків» називають справжнім скарбом української літератури, шедевром українського художнього слова. Антон Крушельницький сказав: «Гуцульщині «Тінями забутих предків» Коцюбинський поставив в українському письменстві пам'ятник».

Видатний кінорежисер Сергій Параджанов зняв фільм за повістю, який у 1965 році на Міжнародному фестивалі в аргентинському містечку Мар-дель-Плато отримав найвищу нагороду.

«Хто щасливий?» — запитував М. Коцюбинський в одній із своїх поезій у прозі «Пам'ять душі». І відповідав: «Той, хто дає багато, а бере найменше. На чийх слідах виростають найкращі квіти, хто по всій дорозі розкидає для вжитку всіх самоцвіти». М. Коцюбинський, творчість якого ми вивчали, був саме такою людиною.

Виконання тестового завдання до контролю знань студентів

Тестове завдання знаходиться у відповідній папці на платформі Moodle

Домашнє завдання

1. Переглянути художній фільм С. Параджанова «Тіні забутих предків» повністю.